

Memòria de seguiment arqueològic de les obres d'ajardinament de l'accés a la cartoixa d'Escaladei (Priorat)

Joan Menchón i Bes

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

Introducció

En el marc de la restauració de la cartoixa de Scala Dei, i d'acord amb les converses amb la Dra. Margarida Genera i Monnells, arqueòloga del Servei d'Arqueologia de la Generalitat, i amb el Sr. Pere de Manuel, arquitecte i director del projecte, es va realitzar un seguiment arqueològic a les obres d'ajardinament dels accessos de la mateixa.

Objectius

Dins les actuacions a realitzar a la zona de la cartoixa es té previst, per part de la direcció de projecte, de recuperar la imatge i paisatge de l'accés a la clausura papal, que segons Barraquer i Roviralta seria flanquejat per xiprers.

D'aquesta manera s'ha projectat recuperar els nivells antics de circulació i plantar de bell nou una sèrie de xiprers de set anys d'edat. El fet de comportava, l'apertura de sengles rases al llarg de l'accés, de 1 x 1 metres per a poder plantar els arbres.

Donades les característiques de la intervenció arquitectònica, el dia 7 d'abril de 1995 va realitzar el conseqüent seguiment arqueològic, explicitat en el

corresponent projecte ["Projecte de seguiment arqueològic de les obres d'ajardinament de l'accés a la cartoixa de Scala Dei (Priorat)", abril de 1995], i que va consistir en:

a. Seguiment de l'obertura de dos sondeigs, amb delimitació i diferenciació de l'estratigrafia, recullida i estudi dels possibles materials arqueològics que puguin aparèixer, documentació gràfica i fotogràfica segons és costum i norma en tota intervenció d'aquest tipus.

b. Establiment de cotes de la pavimentació antiga a fi i efecte de poder conèixer el nivell d'afectació de la zona davant l'eventualitat d'un rebaix mecànic, si aquest és possible, dels nivells sense interès arqueològic.

Resultats de la intervenció

Amb aquestes premises es van obrir sengles sondeigs de 1 x 1 metres aproximadament fins assolir la cota dels nivells geològics.

Sondeig 1

A l'esquerra de l'accés a la cartoixa, al peu del mur de contenció de la pista adjacent. La seqüència estratigràfica es compon per una sèrie d'estrats d'aluvió, posteriors a l'abandó del conjunt edilici. Just sobre el nivell geològic (llicorell) es detecta una fina capa de morter de calç que

suposem relacionable amb el paviment dels accessos (a -1,94 metres de cota respecte al punt zero, situat al peu del muntant esquerre de la porta de la clausura).

L'estratigrafia documentada és:

UE 1: estrat superficial, terra vermellosa flonja.

UE 2: estrat d'aluvió format per terra i petites pedres.

UE 3: estrat d'aluvió format per argil.les.

UE 4: estrat d'aluvió format per sorra fina.

UE 5: estrat d'aluvió format per argil.les.

UE 6: estrat d'aluvió format per sorra fina.

UE 7: capa de morter de calç.

UE 8: nivell geològic, llicorell.

Sondeig 2

A la dreta de l'accés a la cartoixa, al peu del mur tanca d'aquest. La seqüència estratigràfica es compon per un estrat superficial i un segon nivell de runa procedent de l'endecoc de les estructures de la cartoixa, i sobre el nivell geològic (conadell) ja a una cota de - 1,90 m per sota del punt zero.

L'estratigrafia és:

UE 1: estrat superficial, terra vermellosa flonja.

UE 2: estrat de runa procedent dels enderrocs de la cartoixa.

UE 3: nivell geològic, conadell.

Consideracions finals

Amb aquests dos sondeigs hem pogut establir una seqüència estratigràfica posterior a l'abandó de la cartoixa de Scala Dei. El sondeig 1 mostra que l'abandó va comportar, donades les característiques de la zona i la situació de la cartoixa, l'obliteració d'una part de l'accés a base d'aluvions; mentre que el sondeig 2 ens fa veure que en altres punts la colmatació s'ha succeït a base d'enderrocs.

Quant als nivells antics de circulació hem de suposar que en aquesta zona ens trobariem amb un accés en pendent, amb el punt més alt a la porta de la clausura (punt zero) des d'on surtiria l'accés del qual tenim evidències (UE 7 del sondeig 1) que aquest seria a una cota aproximada de -1.90 respecte a la porta de la clausura.

Tarragona, maig de 1995.

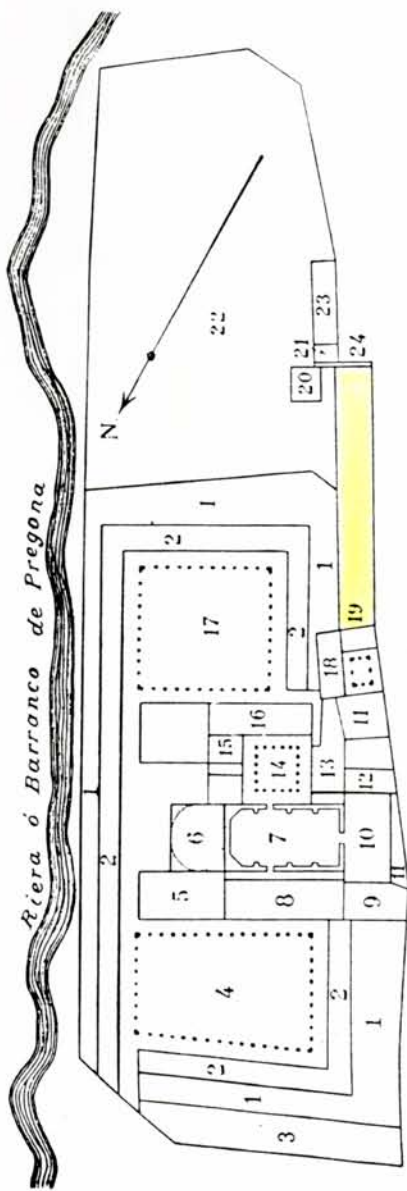
BIBLIOGRAFIA

BARRAQUER, C. *Las casas de religiosos en Cataluña I*,
Barcelona 1906.

GORT, E. *Història de la Cartoixa de Scala Dei*. Reus 1991.

PLANIMETRIA

1. Plànol general del jaciment
2. Planta de la zona d'intervenció
3. Alçats i seccions dels sondeigs

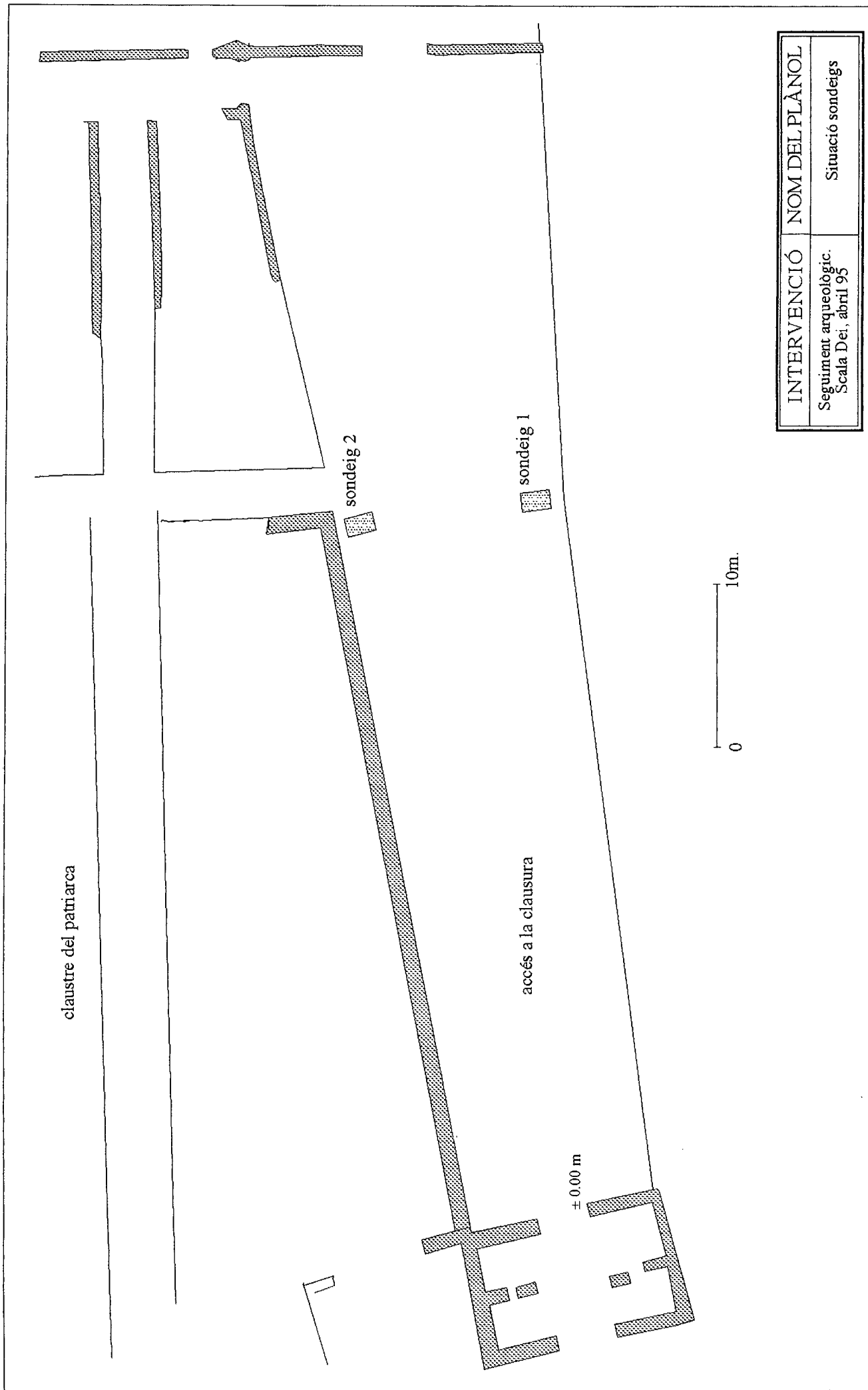

Una altra versió de la planta de Scala Dei. Malgrat que en essència és com l'anterior, aquest plànol, publicat per Barraquer, presenta una sèrie de variants força notable pel que fa la distribució interna de les diverses dependències, més ajustada a la pràctica cartixana: 1. Jardins annexes a les cel·les; 2. Cel·les dels monjos; 3. Jardí; 4. Claustre i cementiri; 5. Sagristia; 6. Sagrari; 7. Església; 8. Capelles; 9. Cel·la prioral; 10. Vestíbul; 11. Oficines; 12. Procura; 13. Edificis antics, sense determinar; 14. Claustre gòtic; 15. Cuina; 16. Refector; 17. Claustre; 18. Albergueria; 19. Portada; 20. Casa de pagesia; 21. Capella pública; 22. Hort tancat; 23. Dependències, sense determinar; 24. Arc d'entrada.

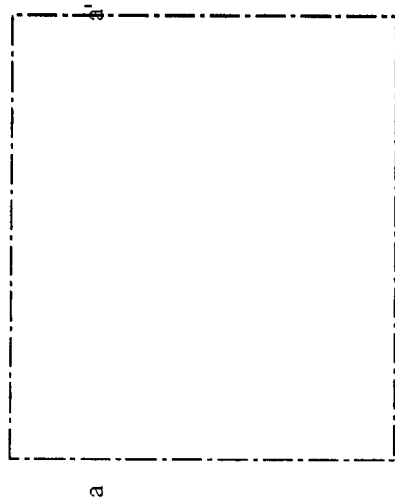
Aquest plànol, com l'anterior, va ser alçat sense massa rigor, i d'aquí les diferències entre l'un i l'altre fins i tot pel que fa les dimensions de les diverses dependències. En aquest cas consta —per una nota de Barraquer— com va ser fet: *Todas las medidas de este monasterio, con el croquis de él, las debo a la bondad del Sr. D. Francisco Tarín, quien las tomó en pasos y luego por el cálculo las redujo a metros. Harto hizo con esto, que el tomarlas con la cinta y levantar el plano sería obra de romanos.* Els dos plànols pateixen d'un mateix defecte: no assenyalen on hi podia haver les cel·les dels frares. Crec com a probable que es trobessin a la zona que el plànol de Barraquer assenyalava com a «edificis vells» o bé ocupant les «oficines».

INTERVENCIÓ	NOM DEL PLÀNOL
Seguiment arqueològic. Scala Dei, abril 95	plànol de Scala Dei segons Barraquer

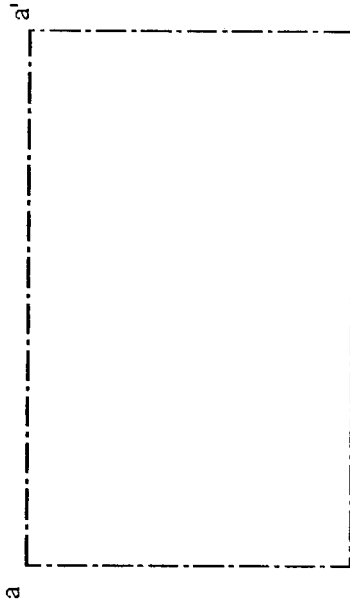
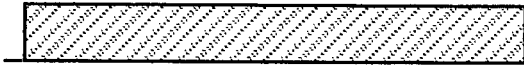
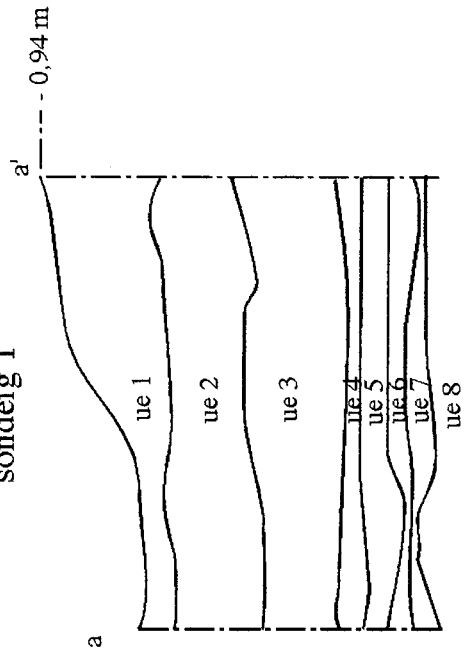

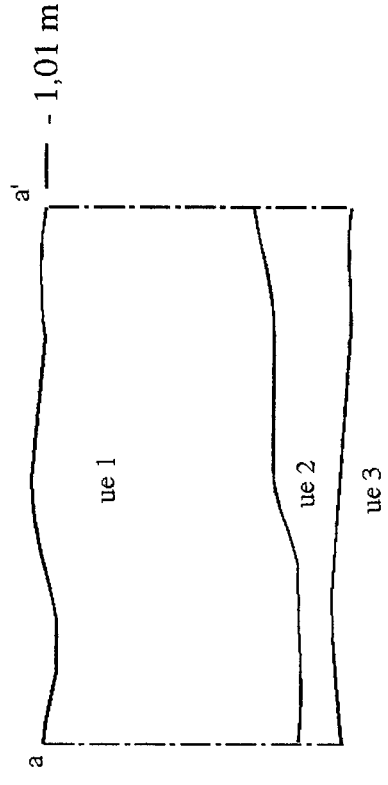
INTERVENCIÓ	NOM DEL PLÀNOL
Seguiment arqueològic. Scala Dei, abril 95	Situació sondes

sondeig 1

sondeig 2

1 m.

INTERVENCIÓ	NOM DEL PLANOL
Seguiment arqueològic. Scala Det., abril 95	Plantes i seccions sondeigs